

ПАЗАРИТОЗИТОФАУНА М'ЯСОЇДНИХ ТВАРИН В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В. І. Рисованій, к. вет. н., доцент
rvisu@ukr.net

Сумський національний аграрний університет, м. Суми

Інвазійні хвороби залишаються складною та багатопланою проблемою, яка привертає до себе увагу наукових і практичних фахівців ветеринарного та біологічного профілю. Велика значимість цієї групи захворювань визначається насамперед їх широким розповсюдженням і високим рівнем ураження тварин та людей. Провідними факторами передачі збудників інвазійних хвороб від хворих тварин до здорових є об'єкти навколишнього середовища. Людина, сільськогосподарські тварини, собаки і коти екологічно тісно пов'язані з навколишнім середовищем, і на цій основі відбувається циркуляція гельмінтів та поширення інвазії у природі і суспільстві. Навколишнє середовище, забруднюючись яйцями і личинками гельмінтів, слугує резервуаром для безпосередньої інвазії людини.

Відомо, що м'ясоїдні тварини — мешканці урбанізованих територій — хворіють багатьма паразитарними захворюваннями, не винятком є і зоонози. Останнім часом зростають популяції бездомних собак і котів. Значна частина тварин не отримує належного догляду, не проходить клінічних обстежень, ветеринарних обробок і, отже, є потенційним джерелом багатьох захворювань. Епідеміологія таких хвороб невід'ємно пов'язана з епізоотологією. Оскільки постійний моніторинг паразитарних захворювань є одним з найважливіших факторів при розробці лікувально-профілактичних заходів, метою нашої роботи було з'ясувати епізоотологічну ситуацію щодо інвазійних хвороб м'ясоїдних тварин в Сумській області.

Роботу виконували упродовж 2012–2015 років у приватних господарствах Сумської області Сумського, Лебединського, Конотопського, Путивільського, Шосткінського, Роменського та Краснопільського районів та в умовах лабораторії кафедри епізоотології та паразитології.

Копроовоскопічним методом за Котельниковим-Хреновим досліджували проби фекалій від собак та котів. Діагноз на кровопаразитарні хвороби встановлювали взяттям крові та мікроскопією мазків, забарвлених за Романовським. Ектопаразитів виявляли методом огляду шкірного покриву голови, шиї, спини, боків, живота і кінцівок. З безшерстих ділянок шкіри брали глибокі зіскрібки, переносили в чашки Петрі і заливали 10-кратною кількістю 10 % розчину іодою натру. Через 40 хвилин розм'якшені кірочки шкіри з розчину луğu краплями переносили на предметне скло і досліджували під мікроскопом.

За результатами досліджень встановлено, що у тварин, заражених кишковими гельмінтами, переважають (6 видів) представники класу *Nematoda* — *Toxocara canis* (EI=17,8 %) та *Toxocara cati* (EI=11,3 %), родина *Anisakidae*; *Toxascaris leonine* (EI=24,9 %), родина *Ascaridae*; *Uncinaria stenocephala* (EI=18,6 %), родина *Ancylostomidae*; *Trichuris vulpis* (EI=28,1 %) родина *Trichuridae*; гемоларвоскопічно у 7 % досліджених тварин виявляли личинки мікродирофілярій (родина *Filariidae*). Представниками класу *Cestoda* — *Dipylidium caninum* (родина *Dipylidiidae*) були уражені 3 % досліджених собак.

У зіскрібках шкіри тварин реєстрували ектопаразитів класу *Arachnoidea*: у котів виявляли кліщів виду *Notoedres cati* (родина *Sarcoptidae*) — екстенсивність інвазії не перевищувала 5,3 %, та кліщів виду *Otodectes cynotis* (родина *Psoroptidae*) — екстенсивність інвазії у котів становила 9,9 %, у собак була дещо нижчою — 4,5 %. Кліщів родини *Demodecidae* виявляли у зіскрібках шкіри собак — *Demodex canis*. Екстенсивність інвазії становила 10,6 %, а інтенсивність — до 7,0 екз. кліщів у краплі досліджуваної рідини.

При огляді тварин були виявлені паразити класу *Insecta* — *Ctenocephalides canis* (EI=4,9%), *Ctenocephalides felis* (EI=6,1 %).

Паразитичні одноклітинні були представлені видами *Babesia canis*, *Cystoisospora canis* та *Cystoisospora felis*. Бабезіоз собак реєстрували у 12,3 % досліджених тварин, екстенсивність цистоізоспорозної інвазії у них відповідала показнику 3,2 %, у котів — відповідно, 1,3 %.

Таким чином, результати проведених досліджень з вивчення епізоотологічної ситуації показали, що в Сумській області у м'ясоїдних тварин було виявлено 15 видів паразитів, з яких найбільш поширеними є кишкові нематоди — *Toxocara canis*, *Toxascaris leonine*, *Trichuris vulpis*, *Uncinaria stenocephala*. Деякі з них становлять небезпеку не тільки для тварин, але також і для людей.

Отже, досягнення сприятливого стану біологічної безпеки середовища існування можливе лише при застосуванні комплексу протипаразитарних заходів, невід'ємною складовою якого є виявлення джерел та осередків паразитарного забруднення довкілля, їх дезінвазія та дегельмінтизація інвазованих тварин.